

FÖRSLAG TILL VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2020

Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare, RFS, är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell organisation som bildades 1968 och idag har cirka 53 lokalföreningar runtom i landet. Förbundet ska genom opinionsbildande verksamhet och ideella insatser medverka till ett medmänskligare samhälle där människor stödjer varandra. Frivilliga samhällsarbetare är personer som har lagreglerade frivilliguppdrag eller är häktes- och anstaltsbesökare. Inom RFS finns medlemmar med följande uppdrag:

- biträdande övervakare enligt förordningen om verkställighet av frivårdspåföljder förtroendeman enligt fängelseförordningen
- partnerkontaktperson inom Kriminalvårdens programverksamhet
- häktes- och anstaltsbesökare
- kontaktperson och kontaktfamilj enligt socialtjänstlagen
- kontaktperson och stödfamilj enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade
- stödperson enligt lagen om rättspsykiatrisk vård, lagen om psykiatrisk tvångsvård samt smittskyddslagen
- god man, förvaltare, särskilt förordnad vårdnadshavare, särskilt förordnad förmyndare och medförmyndare enligt föräldrabalken
- god man till ensamkommande barn enligt lagen om god man för ensamkommande barn

Ytterst syftar all RFS verksamhet till att brukare, patienter, klienter och huvudmän ska få en rättssäker insats av god kvalitet.

MÅL FÖR 2020 – UTDRAG UT VERKSAMHETSPLAN FÖR RFS 2020

RFS mål enligt stadgarna är att genom opinionsbildande verksamhet och ideella insatser medverka till ett medmänskligare samhälle där människor stödjer varandra. RFS uppdrag enligt stadgarna är att stödja föreningarna i deras uppdrag att erbjuda utbildning, information, erfarenhetsutbyte och ge stöd till frivilliga samhällsarbetare.

Ytterst syftar all RFS verksamhet till att brukare, patienter, klienter och huvudmän ska få en rättssäker insats av god kvalitet. Under 2020 ska RFS arbeta vidare med medlemsutveckling, kommunikation och opinionsbildning kring de lagreglerade frivilliguppdragen:

RFS ska förutom att arbeta med de specifika sakområdena lyfta gemensamma frågor som utbildning och förbättrat stöd från myndigheterna.

Utveckling av förbundets verksamhet ska under 2020 framförallt utgå från:

- Brukarens bästa
- Lagreglerade frivilliguppdrag – en samhällsresurs
- Ökad medlemsnytta
- Bredare finansiering
- Kompetensutveckling och ökad kunskap om samtliga lagreglerade frivilliguppdrag
- God arbetsmiljö och minskad sårbarhet i kompetensförsörjning

BRUKARENS BÄSTA

GENOMFÖRD VERKSAMHET 2020

Under 2020 har Covid-19 pandemin präglat de frivilliga samhällsarbetarnas arbete och möjligheter till att ge insatser till brukarens bästa. RFS lokalföreningar har i möjligaste mån anpassat sin verksamhet till rådande restriktioner och har anpassat och genomfört insatser där det har varit möjligt. RFS kansli har samlat in goda exempel och spridit dessa till medlemmarna. RFS har också deltagit i statliga utredningar och brukarråd och där lyft brukarens bästa.

Läs om genomförd verksamhet under verksamhetsområdena kriminalvård, godman/förvaltare, socialtjänst och psykiatri nedan.

LAGREGLERADE FRIVILLIGUPPDRAG – EN SAMHÄLLSRESURS

GENOMFÖRD VERKSAMHET 2020

Förbundet har under 2020 arbetat för att skapa en generell medvetenhet kring insatsernas betydelse och hur de kan bidra till ökad inkludering ur ett individperspektiv såväl som ur ett samhällsperspektiv.

I dialog med ansvariga myndigheter och andra berörda aktörer har RFS under året på olika sätt synliggjort hur frivilliga samhällsarbetare kan användas mer strategiskt och påtalat brister i gällande lagstiftning. RFS har lyft de frivilliga samhällsarbetarnas betydelse för brukarna under den pågående pandemin och har också informerat myndigheter om hur brukare och de frivilliga samhällsarbetarna påverkas av pandemin. RFS gick i ett tidigt skede in och erbjöd sig att kommunicera ut information från myndigheter till de frivilliga samhällsarbetarna.

Demokratiaspekten av de lagreglerade frivilliguppdragen är mångbottnad, att ge individen stöd för att via ett vidgat nätverk själv kunna ta makten över sitt eget liv och samtidigt bereda människor möjlighet att stödja sina medmänniskor inom ramen för myndighetens organisation och ansvar. Personerna som utför frivilliguppdrag har fått kunskap och insyn i hur myndigheter fungerar och kan i sin tur sprida kunskapen vidare i sina nätverk. Det handlar om medborgarinsyn vid myndighetsutövning och kunskap om hur den frivilliga samhällsarbetaren kan hjälpa brukaren.

Under 2020 har RFS verkat för ökad kvalitet i uppdragen för de som får insatsen och för de som utför den. RFS har arbetat för att stärka kapaciteten inom organisationen, på nationell nivå, för att därigenom skapa förutsättningar för samverkan mellan myndigheter och civilsamhälle och bidra till ett gemensamt arbete att öka stödet till frivilliga samhällsarbetare.

Inom ramen för pågående och initierade statliga utredningar har RFS bidragit med expertkunskap utifrån medlemmarnas erfarenheter.

Vi har även lyft värdet av lokal samverkan med RFS lokalföreningar i dialogen med berörda myndigheter i olika forum, läs mer under respektive verksamhetsområde. Behovet av att öka stödet till frivilliga samhällsarbetare och att alla uppdragstagare ska få kännedom om möjligheten till medlemskap inom förbundet är ständigt närvarande frågor i RFS arbete och kommunikation i våra olika kanaler.

DEBATTARTIKLAR/PRESSMEDDELANDEN

Under året har det proaktiva arbetet med att skapa debattinlägg och pressmeddelanden nedprioriterats på grund av låg bemanning på kansliet. Omvärldsbevakningen har dock pågått som vanligt och bedömningen är att "akuta" situationer där vi velat gå in i debatten uppstått färre gånger under 2020 jämfört med föregående år.

PRESSKONTAKTER

Sedan ett antal år kontaktar journalister regelbundet förbundet när det gäller frågor som rör frivilliga samhällsarbetare. Under året har RFS kontaktats av journaliser, dels för research och dels för intervjuer. Exempelvis intervjuades förbundssekreteraren under sommaren av TV4 Nyheter gällande gode mäns svårigheter att utföra sina uppdrag under den pågående pandemin och förbundets hemställan om digitala uttagsmedgivanden för gode män.

SAMARBETSPARTNER, MÄSSOR OCH EVENEMANG

Bytet av förbundssekreterare vid årsskiftet, en låg bemanning vid RFS kansli och Covid-19 pandemin har påverkat RFS möjlighet att delta i mässor och engagemang under 2020. RFS ställde därför in sitt deltagande vid Socialchefsdagarna och Föreningen Sveriges Överförmyndares studiedagar.

RFS har fortsatt sitt arbete i Statens institutionsstyrelses brukarråd och till följd av detta haft en dialog med Statens institutionsstyrelse om fortsatt samarbete. RFS har också deltagit i Justitieombudsmannens nyinrättade forum för frihetsberövades rättigheter och situation, ett utbyte mellan JO och aktörer i civilsamhället. Därtill har RFS på prov deltagit i en expertgrupp för Civil Right Defenders arvsfondsprojekt "Tvångsvårdad men inte utan rättigheter".

RFS är fortsatt partner i Ideell Arena och medlem i Gilla Din Ekonomi, ett nätverk av olika organisationer, myndigheter och företag med syfte att stärka privatpersoners kunskap om ekonomi och undvika överskuldssättning. Under året har RFS fört diskussioner och samarbetat med en rad myndigheter som Skatteverket, Kronofogden, Kriminalvården, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten samt JO och med flertalet organisationer som Föreningen Sveriges överförmyndare, Sveriges kommuner och regioner, SKR, Demenscentrum, ABF, Attention, Autism- och Aspergerförbundet, FUB, RSMH, Begripsam och NSPH. RFS har också samarbetat med ABF dels kring studiecirkel och genomförande av digitala årsmöten och digitala studiecirkel.

UPPVAKTNINGAR

Förbundets opinionsbildning sker förutom via webbplats och informationsspridning också genom uppvaktningar av myndigheter och politiker.

Generaldirektören för Kriminalvården, Martin Holmgren, och sektionschefen Gustav Tallving besökte i oktober RFS kansli och samtalande kring hur RFS och Kriminalvården kan stötta varandra och om Kriminalvårdens satsning på biträdande övervakare.

På RFS digitala årsmöte tjänstgjorde Jan Jönsson, socialborgarråd i Stockholms stad, som årsmötesordförande.

ÖKAD MEDLEMSNYTTA

GENOMFÖRD VERKSAMHET 2020

Att vara medlem i lokalförening inom RFS ska vara ett självklart val för alla som har ett lagreglerat frivilliguppdrag. I denna strävan ska RFS ha ett tydligt och modernt medlemskap som är relevant och attraktivt och arbeta nationellt och övergripande med att lyfta frågor och bedriva påverkansarbete som gynnar medlemmarna. Medlemsnyttan har under 2020 präglats av den rådande pandemin som påverkat medlemmarnas och kansliets arbete och lett till en digital omställning med utbildningar och föreläsningar för att kunna bedriva verksamhet riktad till medlemmar över hela landet. Efter att arbetet med kurser och studiecirkel initialt fått ställas in, ställde förbundet om och genomförde digitala studiecirkel i Vardagsekonomi, läs mer under kriminalvårdsområdet. För att ge fler medlemmar möjlighet att ta del av verksamhet valde förbundet att erbjuda medlemmar att

delta i en digital föreläsning om barn tillsammans med Statens institutionsstyrelse. RFS inledde också en dialog om digitala utbildningar för medlemmarna genom "Gilla Din Ekonomi" och fortsatte med förberedelser för mer digitala medlemsaktiviteter inför 2021.

Därutöver har de enskilda medlemmarna i lokalföreningarna erbjudits rådgivning, webbforum för erfarenhetsutbyte, försäkringsskydd och möjlighet att vara en del av ett aktivt förbund för frivilliga samhällsarbetare.

RFS har gett löpande stöd till föreningarnas styrelsearbete via telefon och mejl. Pandemin har påverkat medlemmarnas möjligheter att själva utföra sina uppdrag och att träffa brukarna. RFS har därför spridit goda exempel på hur medlemmar har arbetat under pandemin och uppmuntrat till alternativa aktiviteter men också fört fram de utmaningar som förbundets medlemmar stått inför till berörda myndigheter.

MEDLEMSUTVECKLING

RFS bestod den sista december 2020 av 53 lokalföreningar med cirka 5 000 enskilda medlemmar. Ett individuellt medlemskap i RFS är sedan flera år borttaget eftersom det är i lokalföreningen den enskilda medlemmen kan vara aktiv. Det har under året varit fyra medlemmar som fortsatt är individuellt anslutna.

DIALOG OCH STÖD TILL LOKALFÖRENINGARNA

På grund av låg bemanning på kansliet har RFS arbete med att stödja lokalföreningarna och verka för ökad samverkan med ansvariga myndigheter i större utsträckning skett via telefon och mejl. Det har inte varit möjligt att genomföra fysiska besök hos lokalföreningarna varför fler samtal har skett med enskilda medlemmar i lokalföreningarna.

Under året har Inblick skickats ut med information till lokalföreningarnas styrelser. Målsättningen är att Inblick ska komma ut varje månad (med uppehåll under sommaren) för att göra det tidsaktuellt, men på grund av den lägre bemanningen på kansliet under året har detta mål inte till fullo uppnåtts.

RÅDGIVNING KRING UPPDRAGEN

Alla medlemmar i RFS lokalföreningar har tillgång till gratis rådgivning i frågor som rör de lagreglerade frivilliguppdragen. Denna tjänst erbjuds genom kansliets ombudsmän samt volontärjurister som nås via kansliet. Detta är också ett bra sätt för kansliet att fånga upp aktuella frågor som förbundet kan behöva uppmärksamma ansvariga myndigheter på i syfte att åstadkomma förbättringar.

FÖRSÄKRING

I lokalföreningarnas medlemsavgift till RFS ingår en olycksfalls- och krisförsäkring. Det betyder att alla medlemmar i en lokalförening ansluten till RFS är försäkrade i sina frivilliguppdrag samt vid föreningens aktiviteter. Dessutom kan de medlemmar som har uppdrag som god man eller förvaltare teckna en ansvarsförsäkring som täcker rättsskydd

och förmögenhetsskada. Gode män och förvaltare har ett mer långtgående skadeståndsansvar än andra uppdragstagare och behöver därför ett extra skydd. Att försäkringen täcker rättsskydd innebär att den gode mannen eller förvaltaren kan anlita en advokat om det till exempel skulle uppstå en tvist med en anhörig till huvudmannen. Förmögenhetsskadedelen täcker skadeståndskostnader om en god man exempelvis glömmet att söka ett bidrag som huvudmannen har rätt till.

Den sista december 2020 hade 3 012 medlemmar i 52 föreningar tecknat ansvarsförsäkringen.

WEBBPLATS

Under 2020 hade webbsidan totalt 91 974 besökare, varav 71 505 unika besökare. Det är en minskning jämfört med 2019, som totalt hade 100 300 besökare och 75 800 unika användare. Siffrorna kan till stor del förklaras med att bemanningen på kansliet under året varit låg. Då förbundet under större delen av 2020 inte har haft en kommunikatör har uppdatering av webb och arbetet med att skapa nytt och relevant innehåll för målgrupperna prioriterats ned. Från och med mitten av oktober har dock RFS nya kommunikatör arbetat med att uppdatera webbplatsen och skapa Facebookinlägg som leder till trafik till sidan.

De tio mest besökta sidorna på webben 2020:

1. God man och förvaltare
2. Skillnad mellan god man och förvaltare?
3. RFS startsida
4. Rollkolls informationsmaterial
5. Ansöka om god man
6. Vill du bli god man?
7. Kunskapsbank
8. Lokalföreningar
9. Projekt: Rollkoll
10. Kontaktpersoner och kontaktfamilj

Under året har formuläret via www.rfs.se/bli-medlem skickats in 331 gånger (310 gånger under 2019). Detta fungerar i dagsläget som en intresseanmälan och vi har inte information om hur många av dessa som sedan tecknat medlemskap i en lokalförening. Ytterligare 136 Bli medlems-formulär har skickats in på de lokala föreningarnas egna sidor.

Diskussionsforumet på webben är sedan slutet av 2018 öppet för alla frivilliga samhällsarbetare. Under andra delen av 2020 har RFS lyft upp forumet i nyhetsbrev och sociala medier för att synliggöra forumet.

NYHETSMBREV

Under året har fyra nyhetsbrev sänts ut, varav ett särskilt nummer om Covid-19 skickades ut i pappersform. Övriga nyhetsbrev har skickats ut digitalt efter nödvändiga besparingar. Teman har varit nystart, delaktighet, Covid-19 och barn.

SOCIALA MEDIER

RFS finns sedan cirka sex år tillbaka på Facebook och under året ökade antalet som följer RFS sida på Facebook med 63 personer, och idag har RFS 913 följare och 863 gilla-markeringar för sidan. På grund av låg bemanning på kansliet har frekvensen av publicerade inlägg under 2020 varit lägre än tidigare år. Sedan mitten av oktober har dock en kommunikatör funnits på plats och kontinuerligt uppdaterat kanalen. Att fortlöpande närvaro på plattformen är en viktig del för att fortsatt nå nya följare är tydligt. I illustrationen nedan går det att se hur tillströmningen av nya följare har sett ut under året.

Det är positiva inlägg som har gillats och kommenterats allra mest, vilket stämmer överens med hur RFS målgrupp i allmänhet interagerar på plattformen. Utöver poster som syftat till att dra trafik till artiklar på hemsidan, och inlägg som informera om evenemang och nyheter, har kortare videos producerats med syftet att få ökad räckvidd, spridning och engagemang. Frivilliguppdragets mervärde har varit ett av de teman som har belysts särskilt, både med text och med video.

Även inlägg som exempelvis handlar om uppvaktningar och föreningsbesök fyller en viktig funktion – att visa upp ett aktivt och relevant förbund för alla besökare som får upp dem i sitt flöde. På grund av pandemin har det dock inte varit möjligt att genomföra dessa aktiviteter i samma omfattning under året. Kommunikationen på Facebook har därmed krävt kreativa lösningar för att skapa relevant och engagerande innehåll.

De fem inlägg som fått störst räckvidd och engagemang under 2020:

1. Video om internationella frivilligdagen.

Räckvidd: 1 096 personer.

Reaktioner, kommentarer och delningar: 60

2. **Video om RFS webbforum.**

Räckvidd: 1 088 personer. Reaktionen, kommentarer och delningar: 43

3. **Video om vikten av frivilligarbeters insats.**

Räckvidd: 995 personer. Reaktionen, kommentarer och delningar: 53

4. **Inlägg med Eva Kälveskog**, biträdande övervakare och ordförande i RFS Gävle, om varför det är viktigt att vara frivillig samhällsarbetare (bild och kort text).

Räckvidd: 958 personer. Reaktionen, kommentarer och delningar: 128

5. **Inlägg med bild av förbundsstyrelsens första möte för året.**

Räckvidd: 889 personer. Reaktionen, kommentarer och delningar: 79

BREDARE FINANSIERING

GENOMFÖRD VERKSAMHET 2020

Förbundsstyrelsen skapade hösten 2019 ett arbete för att skapa en strategisk plan för bredare finansiering för förbundet samt att synliggöra möjligheten till lokal finansiering för föreningsverksamhet. 2020 har präglats av ekonomisk osäkerhet till följd av pandemin och inställd årsmöteskonferens.

Under hösten lämnades tre ansökningar om statsbidrag för 2021 in till Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Kriminalvården. RFS ansökan från november 2019 till Arvsfonden för det treåriga projektet, *Rätt att delta – med stöd av en ställföreträdare*, beviljades, läs mer om denna under godmansområdet.

RFS ORGANISATION

ÅRSMÖTE

Årsmötet är RFS högsta beslutande organ. Varje medlemsförening har ett ombud (en röst). Årsmöteskonferensen i maj fick ställas in till följd av pandemin men ett digitalt årsmöte kunde genomföras i Zoom den 28 juni med 25 ombud. Det inkom en motion till årsmötet, en halvering mot 2019 och en kraftig minskning i jämförelse med 2018.

Eftersom det var förbundets första digitala årsmöte, vilket var nytt för såväl medlemmar som kansli, kortades mötesdagordningen ner till endast de punkter som ett årsmöte ska innehålla enligt förbundets stadgar. Att mötet skedde digitalt innebar också att färre deltagare kunde delta, för att mötesfunktionärerna skulle kunna säkra att endast röstberättigade röstade.

Årsmötet gav styrelsen ansvarsfrihet för 2020 och fastställde medlemsavgift för 2020 till oförändrade 30 kronor per år och enskild medlem.

RFS lokalföreningar rekommenderades att genomföra sina årsmöten på distans och att ta hjälp av ABF:s Mötesakut som har hjälpt civilsamhället med årsmöten. Lokalföreningarna har meddelat att de lyckades genomföra sina årsmöten på distans eller utomhus under året.

FÖRBUNDSSTYRELSE

Styrelsen har under verksamhetsåret, utöver den löpande uppföljningen av kansliets arbete, prioriterat förbundets utmaningar med anledning av pandemin. Förbundsstyrelsen har genomfört nio protokollförda sammanträden under året. Förbundsstyrelsens samtliga möten har ägt rum på distans, via telefon eller digitalt. Under året har två poster i förbundsstyrelsen blivit vakanta, varav en allmän ledamot och en ersättare. Representanter från förbundets valberedning och revision har under året följt styrelsens arbete.

FÖRBUNDSSTYRELSENS SAMMANSÄTTNING EFTER ÅRSMÖTET 2020 HAR VARIT:

Mimmi Agnevald Haugen	ordförande
Lisbeth Karlsson	allmän ledamot
Per Brugge	allmän ledamot t o m 2020-10-24
Jennica Simesgården	allmän ledamot
Bjarne Lynbech	allmän ledamot
Henrik Mörner	ledamot med uppdragsansvar godmansområdet
Birgith Mårtenszon	ledamot med uppdragsansvar psykiatriområdet
Elisabeth Olin	ledamot med uppdragsansvar socialtjänstområdet
Ola Kuremyr	ledamot med uppdragsansvar kriminalvårdsområdet
Svante Björding	ersättare t o m 2020-10-24
Ulf Johansson	ersättare

FÖRBUNDSREVISORER HAR EFTER ÅRSMÖTET 2020 VARIT:

Gösta Eklund	revisor, sammankallande
Lars-Åke Norman	revisor
Lena Billig	ersättare

VALBEREDNINGEN HAR EFTER ÅRSMÖTET 2020 VARIT:

Kjell Forss	ledamot, sammankallande
Maud Plantin	ledamot
Amy Lindkvist	ledamot
Christer Arvidsson	ersättare
Eva Kälveskog	ersättare

KANSLI

RFS har ett kansli i centrala Stockholm. Förbundets anställda har under 2020 varit:

Helene Ericsson, kanslisekreterare

Thomas Karlsson, studieansvarig

Elin Molander, projektledare, Rätt att delta, och ombudsman

Minna Nyman Sabbadini, kommunikatör, anställning avslutades 2020-01-17

Joanna Graumann Walnstedt, förbundssekreterare fr o m 2020-01-23

Erik Åhlin, projektmedarbetare Rätt att delta och ombudsman fr o m 2020-08-24

Lina Karlsson, kommunikatör fr o m 2020-10-12

Märta Frank, ombudsman fr o m 2020-12-14

I början av 2020 uppgick kansliets bemanning till 3, 75 tjänster fördelat på 4 medarbetare efter att RFS kommunikatör Minna Nyman Sabbadini lämnat sin anställning. Efter att RFS beviljats medel från Allmänna Arvsfonden inom ramen för projektet Rätt att delta och statsbidrag från Kriminalvården har nyrekryteringar av medarbetare skett under 2020. RFS kansli har utökats till en projektmedarbetare inom Rätt att delta, en ombudsman inom kriminalvårdsområdet och en kommunikatörstjänst på 50 %.

Eftersom att kansliet under stor del av 2020 bestått av fyra personer har det påverkat verksamheten. RFS har fortsatt arbetet med opinionsbildning, information och utbildning men tydliga prioriteringar har gjorts.

KRIMINALVÅRDSOMRÅDET

Statsbidraget inom kriminalvårdsområdet möjliggör ett utvecklingsarbete inom områdena biträdande övervakare, förtroendeman och besöksgruppsverksamhet. RFS uppnår dock inte detta arbete tillfullo med anledning av pandemin som haft konsekvenser som besöksstopp på häkten och anstalter men som också har omöjliggjort fysiska möten.

Ombudsmannatjänsten avvecklades 2019 och detta har påverkats RFS möjlighet att bedriva verksamhet inom området. I december 2020 tillträdde dock RFS nya ombudsman. Under 2020 har RFS därför satsat på dialog med lokalföreningar med anledning av pandemin, att sprida goda exempel och i dialog med Kriminalvården informera om läget – och informera Kriminalvården om lokalföreningarnas förutsättningar.

RFS har också haft dialogmöten med Kriminalvårdens huvudkontor och etablerat ett samarbete mellan huvudkontoret och förbundssekreteraren. Förbundsordföranden och förbundssekreteraren tog också emot besök från Kriminalvårdens Generaldirektör Martin Holmgren.

BITRÄDANDE ÖVERVAKARE

Biträdande övervakarna är de frivilliga krafter inom Kriminalvården som har till uppgift att stödja klienter som står under övervakning att lämna en destruktiv livsstil. Uppdraget pågår vanligtvis så länge klienten står under övervakning och uppföljning sker tillsammans med frivårdshandläggaren. För personer som väntar på rättegång eller som är dömda till

långtidsstraff finns möjlighet till stöd från en förtroendemän, en insats som RFS anser bör användas mycket mer än vad som görs idag.

Sedan ett antal år har andelen klienter som fått en biträdande övervakare minskat kraftigt, en negativ utveckling som har oroat RFS och medlemmarna. Under 2020 har Kriminalvården i dialogen med RFS signalerat att Kriminalvården arbetar på att bryta den negativa trenden och önskar samarbeta med RFS i denna fråga. Kriminalvården har tagit del av den gemensamma handlingsplan som RFS 2019 lämnade till Kriminalvården i syfte att utveckla rollen biträdande övervakare och har därefter under 2020 skrivit in RFS i Kriminalvårdens handlingsplan för biträdande övervakare. Därefter har dialog fortsatt mellan huvudkontoret och RFS om samarbete mellan Frivårdskontoren och lokalföreningarna.

RFS kansli har under året bistått förbundets lokalföreningar och enskilda medlemmar i frågor inom området via telefon och webbforum. I lokalföreningarna har medlemmarna med uppdrag inom kriminalvårdsområdet erbjudits möten, studiecirkel och andra aktiviteter för medlemmar, såsom olika aktiviteter på frivilligdagen, samarbeten med gymnasieskolor för information om RFS och olika uppdrag, återkommande utbildningar för nyutbildade biträdande övervakare inom kriminalvården.

RFS har hållit utbildning i Vardagsekonomi riktad till biträdande övervakare. Utbildningen ger biträdande övervakare grundläggande kunskap i vardagsekonomi och verktyg för att ta upp frågan i samtal med klienten. Under hösten 2020 har RFS utbildat biträdande övervakare i lokalföreningen Gävle frivilliga samhällsarbetare och biträdande övervakare i Norrköpingsdistriktets övervakarförening.

BESÖKSGRUPPSVERKSAMHET RFS kansli delar efter ansökan ut besöksmedel till lokalföreningar, vilka själva organiserar besök och aktiviteter på häkten och anstalter i enlighet med ansökan. Lokalföreningar som erhållit besöksmedel och som under 2020 bedrivit besöksverksamhet inom Kriminalvården är:

- Gotlands frivilliga samhällsarbetare (besöker häktet Visby)
- Göteborgs frivilliga samhällsarbetare (besöker anstalterna Högsbo, Sagsjön och Skogome)
- Malmö frivilliga samhällsarbetare (besöker häktet Malmö).
- Norra Älvsborgs förening för frivilliga samhällsarbetare (besöker häktet Uddevalla)
- Norrköpings övervakarförening (besöker anstalten Skenäs)
- Södra Skåne frivilliga samhällsarbetare (besöker häktet Trelleborg).
- Södra Vätterbygdens frivilliga samhällsarbetare (besöker häktet Jönköping)
- Umeå frivilliga samhällsarbetare (besöker häktet Umeå, anstalterna Ersboda och Sörbyn)
- Örebro frivilliga samhällsarbetare (besöker häktet Örebro och anstalten Hinseberg).

De besöksförbud som infördes på häkten och anstalter har haft stora konsekvenser på lokalföreningarnas möjlighet att utöva besöksverksamhet. För att hantera detta har lokalföreningarna haft dialog med Kriminalvården och genomfört besöksverksamhet där det har varit möjligt när besöksstopp upphävdes. Många har också i dialog på orten gjort andra isoleringsbrytande åtgärder så som att skicka in pyssel och presenter under besöksförbudet eller finna andra kreativa lösningar för brukarens bästa.

När den årliga besöksgruppskonferensen inte kunde genomföras under den sedvanliga tvådagarskonferensen valde RFS att inte ställa in utan att ställa om till en digital besöksgruppskonferens i Zoom den 12 november och möjliggöra för alla som är besökare att delta – och inte enbart besöksgruppsansvariga medlemmar. Kriminalvården, Passus och Statens Institutionsstyrelse höll föreläsningar på temat ungdoms- och gängkriminalitet. En del medlemmar kopplade upp sig från hemmet för att lyssna, men några hade också samlats i lokal och hos varandra för att kunna delta tillsammans under konferensen.

Syftet med konferensen är att möjliggöra erfarenhetsutbyte och fortbildning och även om konferensen fick kortas ner och det inte fanns lika mycket diskussionsutrymme som andra år kom deltagarna med många frågor till föreläsarna.

Representanter för Kriminalvårdens huvudkontor föreläste om arbetet med barn och ungdomar under 18 år inom Kriminalvårdens häkten. Bland annat berättade de om hur de jobbar för att barnrättsperspektivet och barnkonventionen ska säkerställas. Föreläsare från Passus, som hjälper personer som vill lämna det kriminella livet bakom sig berättade om hur de stöttar klienter att finna motivation, anpassa sig till en ny vardag, bearbeta känslor och hitta sysselsättning och meningsfulla fritidsaktiviteter. Målet är att de ska bli en del av samhället. Föreläsare från Statens institutionsstyrelse, avslutade dagen med att berätta om arbetet med barn och ungdomar inom SiS verksamhet, och hur de jobbar för att bryta problembeteenden. SiS driver den statliga ungdoms- och missbruksvården och verkställer slutna ungdomsvård.

Eftersom besöksgruppskonferensen hölls digitalt erbjöds fler medlemmar möjligheten att delta. Därför var alla medlemmar som var besökare, och inte bara besöksgruppsansvariga, inbjudna. Till föreläsningen med Statens institutionsstyrelse hade också kontaktpersoner för barn bjudits in.

Under året har RFS reviderat sitt material till besöksgruppsutbildningen och därefter skickat ut det till besöksgrupperna.

STUDIECIRKELVERKSAMHET

Studiecirkeln Vardagsekonomis syfte är att få deltagaren att fundera över sin ekonomi och få verktyg för att påverka sin ekonomiska situation i positiv riktning. Målgruppen är unga och vuxna i häkte eller anstalt och cirkeln kan anpassas efter målgruppens behov. I februari och

mars genomfördes studiecirkeln i Vardagsekonomi på anstalten Österåker. Studiecirkelarna som var inbokade för anstalterna Täby och Storboda ställdes in p g a Covid-19.

För att slutföra utbildningssatsningen i Vardagsekonomi för övervakare i samband med pågående inlussprogram har RFS gjort digitala anpassningar. Fler medlemmar har anmält sig för att bli cirkelledare i Vardagsekonomi och RFS har därför inlett planeringen av att genomföra denna utbildning digitalt framöver för att cirkelledarna ska vara redo att påbörja sina uppdrag när det är möjligt.

GODMANSOMRÅDET

Det finns inget statsbidrag för verksamhet inom godmansområdet. RFS arbete inom godmans- och förvaltarområdet möjliggörs därför i dagsläget av projektmedel.

Verksamheten har under året finansierats av projektmedel från Allmänna Arvsfonden, dels i det avslutade projektet Min Rätt – Din Roll. Från 1 juni 2020 pågår ett nytt Arvsfondsprojekt Rätt att delta – med stöd av en ställföreträdare.

STÖD TILL LOKALFÖRENINGAR OCH MEDLEMMAR

Ombudsmannaverksamheten utgör en viktig del i RFS verksamhet på godmansområdet och genom denna erbjuder råd och stöd till såväl lokalföreningar som enskilda medlemmar med uppdrag som god man eller förvaltare. Medlemmar med uppdrag som god man eller förvaltare kan kontakta kansliet för råd och stöd. Under året har RFS biståtts av en volontärjurist som svarat på frågor av juridisk karaktär. Det har kommit in cirka fem frågor i veckan. På grund av lång bemanning har RFS inte kunnat upprätthålla målsättningen att besvara inkomna frågor inom en vecka. Under 2020 påbörjades arbete med att utveckla volontärjuristverksamheten för att öka RFS kapacitet att besvara frågor som inkommer på mail. Under 2020 rekryterades två nya volontärjurister.

RFS webbplats innehåller omfattande information för medlemmar med uppdrag inom godmansområdet. Via webbplatsen tillhandahålls RFS forum för uppdragstagare där de kan diskutera utmaningar i uppdragen. Under året har två frivilliga från RFS lokalföreningar ingått i godmanspanelen och svarat på frågor som inkommit. Statistik visar att forumet är välbesökt och att många personer som besökt hemsidan har hittat information via forumet.

SPRIDNING AV MATERIAL

Samarbetet med landets överförmyndarverksamheter har stor betydelse för möjligheten att nå ut med information. Ett positivt exempel är den stora spridning som RFS material Rollkoll fått. Materialen har i dagsläget, uppdaterats tre gånger och tryckts upp i cirka 85 000 exemplar. Statistik visar att Rollkoll beställts via formuläret på rfs.se drygt 64 gånger under 2020, varav 5500 exemplar har skickats ut. Rollkoll hör också till RFS mest nedladdade PDF:er på hemsidan. *Rollkoll – Vad gör en god man och förvaltare?* har laddats ned 2 372 gånger

under 2020, och *Rollkoll – Ett material om god man och förvaltare i relation till andra aktörer* 1 560 gånger.

RFS har stort förtroende hos överförmyndarverksamheterna. Många kommuner länkar idag till såväl materialen som RFS webbplats. Under året har beställningarna av Rollkoll minskat och en anledning kan vara den pågående pandemin som gjort att överförmyndarna dels har haft svårare att rekrytera gode män och haft mindre behov av Rollkoll.

UTBILDNINGAR OCH FÖRELÄSNINGAR Under året har RFS utbildningsverksamhet inom godmansområdet pausats på grund av personalvakans och Covid-19 pandemin. Förfrågningar om föreläsningar har fått skjutas på framtiden. I november hölls en digital föreläsning för frivilligorganisationer. Inom projektet Rätt att delta – med stöd av en ställföreträdare har utåtriktade aktiviteter främst hållits digitalt.

UTREDNING PÅ GODMANSOMRÅDET

RFS har under många år drivit att godmanssystemet behöver moderniseras. Positivt är att såväl politiker som myndigheter har fått större kännedom om RFS verksamhet och efterfrågar förbundets kompetens.

Regeringen beslutade 2019 om kommittédirektiven *Ställföreträdarskap att lita på – en översyn av reglerna om gode män och förvaltare* (dir. 2019:44) Översynen syftar bl.a. till att förbättra tillsynen på området, skapa bättre förutsättningar för att kompetenta personer ska ställa upp som ställföreträdare och stärka enskildas ställning och skydd.

RFS har under året deltagit i utredningens referensgrupp och har där lyft upp medlemmarnas perspektiv. Att få input från RFS lokalföreningar har varit en mycket viktig del i RFS arbete med utredningen. RFS har via nyhetsbrev uppmuntrat medlemmar att inkomma med synpunkter till utredningen. RFS valde också att sätta samman en intern referensgrupp bestående av medlemmar från Söderhamns frivilliga samhällsarbetare, Skaraborgs godman- och förvaltarförening, Hallands godmans- och förvaltarförening, Strängnäs FS och Lunds frivilliga samhällsarbetare. Gruppen har varit delaktig i att besvara frågeställningar från utredningen, delta i djupintervjuer med utredningssekreterare och lämna synpunkter på skriftligt material.

RFS har därmed kontinuerligt bidragit till utredningen och lyft viktiga frågor för förbundet och medlemmarna. Bland annat har RFS drivit frågan om en nationell myndighet med övergripande ansvar för ställföreträdarsystemet och vikten av att myndigheter samverkar med civilsamhällesorganisationer såsom RFS lokalföreningar.

Ursprungligen var planen att utredningssekreterare skulle delta vid RFS årsmöte i maj. Då årsmötet blev inställt på grund av Covid-19 pandemin arrangerade RFS och den interna referensgruppen istället en digital workshop med utredningssekreteraren. Vid denna lyftes bland annat behovet av bättre stöd och utbildning till ställföreträdare, förbättrade villkor för

att säkra ställföreträdares rätt till arvode, vikten av att lättare kunna bli entledigad från ett uppdrag samt behovet av att anpassa ställföreträdersystemet till digitaliseringen i samhället. RFS sammantagna bedömning är att de synpunkter, erfarenheter och förslag som lyfts fram har tagits emot på ett bra sätt från utredningens håll.

PROJEKTET MIN RÄTT – DIN ROLL

Det treåriga projektet Arvsfondsprojektet Min Rätt – Din Roll avslutades efter att ha förlängts till och med den 31 mars 2020. Pandemin har haft stora konsekvenser för projektets genomförande och Arvsfonden beviljade en förlängning av projektaktiviteter tom den 31 juli. Projektet rapporteras till Arvsfonden den 1/10 2020. Under 2020 har projektets filmer dubbats till arabiska, engelska och dari. Därutöver har projektets skriftliga material har översatts till engelska och farsi och studiematerialsfilmer har färdigställts.

PROJEKTET RÄTT ATT DELTA - MED STÖD AV EN STÄLLFÖRETRÄDARE

Våren 2020 beviljades det treåriga projektet Rätt att delta – med stöd av en ställföreträdare av Allmänna Arvsfonden. Projektet drivs av RFS mellan åren 2020 - 2022 och beviljades totalt 8 353 490 SEK. Projektet startade den 1 juni 2020.

Syftet med projektet är att skapa förutsättningar för huvudmän att utöva medbestämmande, delaktighet och inflytande i det stöd som ställföreträdaren ger. Projektet ska anpassas utifrån den stora diversitet som finns hos huvudmännen. Projektet fokuserar därför på interaktiva utbildningsinsatser och aktiviteter, bland annat studiecirklar, erfarenhetsutbyte i poddformat och webbutbildningar som riktar sig till såväl huvudmannen som ställföreträdare.

Projektets referensgrupp består av representanter från Demenscentrum, Autism- och Aspergerförbundet, FUB, föreningen Sveriges Överförmyndare, Mälardalens högskola och Myndigheten för delaktighet samt representanter för RFS:s lokalavdelningar som deltar i projektet.

Under 2020 har fokus legat på kartläggningen av behov inom projektet. En stor del av projektets kartlägningsarbete har under året genomförts på distans på grund av Covid-19 pandemin. Under hösten 2020 har projektet bl a arrangerat digitala referensgruppsmöten, träffat fokusgrupper i RFS lokalföreningar och genomfört djupintervjuer med ställföreträdare. Projektet har även tagit fram digitala enkäter till ställföreträdare, överförmyndarverksamheter, huvudmän samt anhöriga till huvudmän. Det insamlade underlaget ligger till grund för det fortsatta arbetet med det utbildningsmaterial som ska tas fram.

PSYKIATRIOMRÅDET

2020 är andra året som RFS har fått medel från Folkhälsomyndigheten för verksamhet som gäller stödpersoner. Med statsbidraget avser RFS erbjuda ett aktivt stöd till både enskilda uppdragstagare och till lokalföreningarna i samarbetet med Pan. Yttersta syftet är att förstärka det medmänskliga stödet för tvångsvårdade patienter och motverka ensamhet och fortsatt psykisk ohälsa.

Under året har RFS genomfört en konferens med intervjuer för att samla in stödpersoners behov i sina frivilliguppdrag. RFS har fortsatt att sprida och implementera instruktion för lokalt samarbete hos föreningarna.

Området har bevakats och artiklar på området har presenterats på webbplats och i nyhetsbrev. RFS har synliggjort uppdraget stödperson, samt möjligheten till stöd, i RFS olika kanaler såsom webbplats, facebook, nyhetsbrev och forum. RFS har också stimulerat till diskussioner i webbforumet på RFS hemsida via lokalföreningarnas styrelser, nyhetsbrev och facebook. RFS har också spridit RFS folder med information om vad en stödperson får ut av ett medlemskap i RFS till patientnämnderna tillsammans med information om närmsta lokalförening i syfte att patientnämnderna ska kunna sprida informationen till stödpersonerna. En medlem i förbundsstyrelsen har också inlett dialog med patientnämnden om fortsatt samarbete.

I all våra skrivelser, dialog med andra myndigheter samt uppvaktningar sprider vi kunskap om rätten till en stödperson i samband med tvångsvård inom psykiatri samt Smittskyddslagen.

För att skapa förutsättningar för ett fortsatt arbete inom området skickades en ny statsbidragsansökan in till Folkhälsomyndigheten under hösten 2020. Statsbidraget är ämnat att fortsatt driva och vidareutveckla RFS verksamhet inom stödpersonområdet.

Pandemin har inneburit utmaningar med att rekrytera personal att arbeta med frågorna. Det i sin tur har påverkat förbundets möjlighet att arbeta med psykiatrifrågorna. RFS hade under året en rekryteringsprocess för en tillfällig ombudsman som försvårades av pandemin och efter att en föreslagen kandidat tackat nej till uppdraget tillsattes inte tjänsten.

SOCIALTJÄNSTOMRÅDET

RFS får statsbidrag från Socialstyrelsen för att bedriva verksamhet inom socialtjänstområdet.

Inom socialtjänstens ansvarsområde organiserar RFS kontaktpersoner, kontaktfamiljer, stödfamiljer och särskilt förordnade vårdnadshavare.

Pandemin har inneburit utmaningar med att rekrytera personal att arbeta med frågorna. Det i sin tur har påverkat förbundets möjlighet att arbeta med socialtjänstfrågorna. RFS hade under året en rekryteringsprocess för en tillfällig ombudsman som försvårades av pandemin och efter att en föreslagen kandidat tackat nej till uppdraget tillsattes inte tjänsten.

UPPVAKTNINGAR OCH OPINIONSBILDNING

I all våra skrivelser, dialog med andra myndigheter samt uppvaktningar sprider vi kunskap om kontaktperson, kontaktfamilj och stödfamilj, exempelvis via den referensgrupp för utredningen av socialtjänstlagen *Framtidens socialtjänst* som RFS ingår i. I utredningen har RFS under året bl a betonat vikten av att hjälpbehövande individuella behov styr i den nya socialtjänstlagen och att en schablonisering utifrån en grupp sker samt att en ramlag innebär en risk att kommuner lägger en miniminivå på insatsen.

Vi har påmint om insatsen kontaktperson vid utslussningen från LVU-, LSU, och LVM-hem i dialogen med Statens institutionsstyrelse.

Socialtjänstområdet har bevakats och nyheter har presenterats på webbplats och i nyhetsbrev. Temat för årets sista nyhetsbrev var barn och här intervjuades kontaktpersoner och kontaktfamiljer. Även stödpersoner har intervjuats i RFS nyhetsbrev under året.

För att skapa förutsättningar för ett fortsatt arbete inom området skickades en ny statsbidragsansökan in till Socialstyrelsen under hösten 2020 med tonvikt på verksamhet gällande kontaktperson, stöd- och kontaktfamilj för barn och unga och tydligare involvera målgruppen som får insatsen. Besked på ansökan väntas under början på 2021. Dialog med Socialstyrelsen kring RFS verksamhet och statsbidraget under 2020 visar att eftersom RFS verksamhet inte riktar sig direkt till barn och unga så är det svårt att få statsbidrag från Socialstyrelsen.

UNGDOMSHEMS- OCH LVM-HEMSOMRÅDET

RFS har under 2020 inte haft några särskilda medel för arbetet inom ungdomshemsområdet eller LVM-hem enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall. Området har bevakats och information om förändringar och nyheter har uppmärksamrats i nyhetsbrev och på RFS webbplats.

RFS är en del av Statens institutionsstyrelses, SiS, brukarråd och har medverkat vid de träffar som arrangerats. Vi har där haft möjlighet att berätta om hur frivilliga samhällsarbetare bidrar med medmänskliga samtal och medborgarinsyn i slutna miljöer samt hur exempelvis en kontaktperson kan vara ett stöd i samband med utsluss från vistelse inom SiS. Vi har även återkommande lyft värdet av samverkan med civilsamhället för att skapa bättre förutsättningar för de individer som vistas inom SiS att komma tillbaka till samhället. Sedan den nya generaldirektören Elisabet Åbjörnsson Hollmark tillträdde hösten 2019 upplever vi

nu att det finns ett ökat intresse för att öppna upp för denna samverkan, exempelvis för att skapa meningsfull fritid för ungdomar och även personerna inom LVM-vården. Under 2020 har RFS haft en dialog med SiS utvecklingsdirektör om vilka möjligheter som RFS och SiS har att samverka inom och har bland annat diskuterat besöksgruppsverksamhet. RFS har också deltagit i workshop SiS strategi för samverkan med civilsamhället.

RFS bjöd också in föreläsare från SiS att delta på RFS besöksgruppskonferens för besökare på häkten och anstalter eftersom temat på årets konferens var ungdomar och kriminalitet. Till SiS föreläsning valde RFS att utöver besökare på häkten och anstalter bjuda in kontaktpersoner för barn.

SAMMANFATTNING

2020 har varit ett annorlunda år för RFS, där Covid-19 pandemin har präglat stora delar av RFS verksamhet, såväl inom förbundets kärnverksamhet som i det interna arbetet. Det har både inneburit stora utmaningar för förbundet men det har också lett till förändring och utveckling. En av de positiva effekterna har varit att RFS har fått tänka nytt kring konferenser och studiecirkel och därmed kunnat erbjuda verksamhet riktad till medlemmar över hela landet samtidigt. Medlemmar och lokalföreningar har tänkt om och genomfört aktiviteter och årsmöten på annorlunda sätt. Detta är erfarenheter som RFS tar med sig och fortsätter att utveckla för att vara ett modernt förbund med medlemsnytta. Året har fört med sig utmaningar i form av det som föreningsarbetet till stora delar bygger på – och anledningen till att många väljer att engagera sig - de personliga och fysiska mötena. Andra utmaningar har varit det ekonomiska läget till följd av Covid-19.

I början av året tillträdde den nya förbundssekreteraren efter att tjänsten varit vakant i nästan ett år. Samtidigt var bemanningen av RFS kansli mycket låg och det dröjde innan kansliet kunde utöka till fler tjänster. När 2020 led mot sitt slut hade RFS tagit sig igenom ett år där man anpassat verksamheten till Covid-19 men också utökat kansliet. Det ger goda förutsättningar inför 2021.

Samtidigt har RFS arbetat i enlighet med verksamhetsplanen, upprätthållit sin kärnverksamhet på ett tillfredsställande sätt och haft en god dialog med samtliga finansiärer. Det har skapat goda förutsättningar för det fortsatta arbetet under 2021. Mycket har blivit gjort inom RFS områden under året, även om det blev gjort på ett annorlunda sätt.

RFS blickar nu fram mot ett spännande 2021 med ett större kansli, ett nytt Arvsfondsprojekt och med upplevelsen att frivilliguppdragen och civilsamhället behövs mer än någonsin. RFS ställer om för att möta de förändringar som 2021 för med sig och vi ser fram emot att under det kommande året fortsatt arbeta för att lyfta värdet av frivilligarbetarnas insatser och erbjuda utveckling till våra medlemmar.

Stockholm 2021-01-30

Mimmi Agnevald Haugen
Ordförande

Jennica Simesgården
Vice ordförande

Bjarne Lynbech
Allmän ledamot

Elisabeth Olin
Ledamot socialtjänst

Lisbeth Karlsson
Allmän ledamot

Ola Kuremyr
Ledamot kriminalvård

Birgit Mårtenson
Ledamot psykiatri

Henrik Mörner
Ledamot god man/förvaltare

Ulf Johansson
Ersättare